МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА
Кафедра історії України

БОРИСЕНКО В.Й., ТЕЛЕГУЗ І.О.

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
З ДИСЦИПЛІНИ « ІСТОРІЯ УКРАЇНИ 1900 – 1939 рр.»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗА НАПРЯМОМ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВР, СПЕЦІАЛЬНОСТІ 032 «ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ»

Київ – 2021

УДК 94(477)"1900/1939"(075.8)
Б82

Розробники:
БОРИСЕНКО В.Й. – професор, доктор історичних наук;
ТЕЛЕГУЗ І.О. – доцент, кандидат історичних наук.

Рецензенти:
Виговський М.Ю. – доктор історичних наук, професор
Качмала В.І. **–** кандидат історичних наук, доцент

Рекомендовано до друку Вченою радою
Історичного факультету НПУ ім. М.П. Драгоманова
(30 серпня 2021 р., протокол № 1).

Борисенко В.Й. Телегуз І.О.

Навчальний посібник з дисципліни «Історія України 1900 – 1939 рр.» для студентів за напрямом підготовки бакалавр, спеціальності 032 «Історія та археологія». – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 44 с.

У навчальному посібнику розроблено й удосконалено програму з дисципліни «Історія України 1900 – 1939 рр.», плани семінарських занять, питання до самостійної роботи, джерела та літературу до кожної теми, питання до екзамену. Навчальний посібник підготовлений для організації семінарської та самостійної роботи студентів четвертого курсу за напрямом підготовки бакалавр, спеціальності 032 «Історія та археологія» на лекційних та семінарських заняттях та виконання ними самостійної роботи.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка……....4
Основні результати навчання та компетентності, які вони формують…..5
Структура навчальної дисципліни…….7
Програма навчальної дисципліни……..…8
Тематика семінарських занять студентів……20
Завдання по самостійній роботі……...38
Питання до іспиту……39
Розподіл балів, які отримують студенти протягом семестру……44
Шкала оцінювання: національна та ECTS……..44

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс «Історія України 1900 – 1939 рр.» з нормативної навчальної дисципліни розроблений для студентів IV курсу (7 семестр), складений відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня бакалавр, галузі знань 03 – Гуманітарні науки, спеціальності 032 – Історія та археологія.

В структурному відношенні дисципліна «Історія України 1900 – 1939 рр.» складається з трьох модулів, матеріали в яких згруповано за тематично-хронологічним принципом:

1-й модуль – Україна на шляху національного відродження та відновлення державної незалежності (1917 – 1921 рр.)

2-й модуль – Радянська Україна в 1920 – 1930-х рр.

3-й модуль – Західноукраїнські землі в складі європейських держав та українська еміграція в 1920 – 1930-х рр.

На вивчення дисципліни відводиться 4,5 кредити ЄКТС, 135 годин.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості суспільно-політичного, економічного та національно-культурного розвитку України в 1900 –1939 рр.

Міждисциплінарні зв'язки: Історія України XVIII ст., Історія України XIX ст., Історія української культури, Нова історія країн Європи та Америки.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів основ історичного мислення, універсальних і глибоких знань з вітчизняної історії, умінь професійно використовувати їх у навчально-педагогічній діяльності, а також виховання патріотизму й активної позиції у справі формування громадянського суспільства в Україні, утвердження у свідомості цінностей гуманізму та демократизму.

Завдання вивчення даної дисципліни полягають у набутті студентами комплексу знань і умінь з історії України періоду 1900 – 1939 рр. для їх практичного використання у професійній та громадській діяльності.

Основними видами організацій пізнавальної діяльності студентів при вивченні курсу є лекції (34 години), семінарські заняття (34 години), а також самостійна робота студентів, що включає в себе роботу з джерелами, а також підготовку науково-творчих робіт по проблематиці курсу.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ВОНИ ФОРМУЮТЬ:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	Знати основні процеси, явища та факти української історії 1900 – 1939 рр. Вміти володіти та вільно використовувати методи історичних досліджень та вільно оперувати категоріально-понятійним апаратом історії Вміти працювати з історичними документами.	**Загальні:** Здатність вчитись і оволодіти сучасними знаннями Здатність до пошуку. Оброблення та аналіз інформації з різних джерел
2.	Знати становище українських земель та їхнього населення напередодні та в роки Першої світової війни, особливості розвитку української державності впродовж 1917 – 1939 рр.; особливості соціально-економічних та політичних процесів в роки Української революції 1917 – 1921 рр. та між двома світовими війнами; Вміти давати обґрунтовану об'єктивну оцінку історичним діячам та явищам; визначати та характеризувати основні тенденції розвитку історичного процесу;	Здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування ідей Знати зв'язок між проблемами сьогодення та минулого.
3.	Знати передумови, причини та характер впливу зовнішньополітичного фактору на внутрішні процеси	Здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування ідей

	в Україні та її міжнародний статус, взаємовплив культур на розвиток духовного життя в Україні; місця історичних особистостей в суспільстві та їх вплив на національне відродження та історичні процеси	Знати зв’язок між проблемами сьогодення та минулого.
4.	Знати концептуальні підходи вітчизняної та зарубіжної історіографії щодо проблем історії України 1900 – 1939 рр.	**Фахові:** Вільне володіння й оперування найважливішими теоретико-методологічними поняттями і категоріями при дослідженні історичних проблем Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
5.	Вміти розкривати суть та закономірності історичних суспільно-політичних та економічних явищ, виокремлювати їх складові частини та ознаки, аналізувати причини та наслідки; встановлювати зв’язки між історичними подіями	Простеження зв'язку подій та процесів українського державотворення та націєтворення в 1900 – 1939 рр. з подібними процесами в історії інших європейських народів.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин			
		Аудиторні	Лекції	Семінарські	СРС
Модуль 1. Україна на шляху національного відродження та відновлення державної незалежності (1917 – 1921 рр.)		36	18	18	36
Т.1.	Економічне піднесення і загострення соціально-національних суперечностей (1900 – серпень 1914 рр.)	8	4	4	8
Т.2.	Україна в роки Першої світової війни (1914 – початок 1917 рр.)	4	2	2	4
Т.3.	Революційний рух і державне будівництво часів Центральної Ради (березень 1917 – квітень 1918 рр.).	8	4	4	8
Т.4.	Українська держава за гетьманування Павла Скоропадського (квітень – грудень 1918 р.).	4	2	2	4
Т.5.	Україна в період Директорії УНР.	8	4	4	8
Т.6.	Західноукраїнська Народна Республіка.	4	2	2	4
Модуль 2. Радянська Україна в 1920 – 1930-х рр.		16	8	8	16
Т.7.	Українська СРР в роки нової економічної політики (1921 – 1928 рр.)	8	4	4	8
Т.8.	Україна на етапі утвердження тоталітарного режиму (1929 – 1939 рр.)	8	4	4	8
Модуль 3. Західноукраїнські землі в складі європейських держав та українська еміграція в 1920 – 1930-х рр.		16	8	8	15
Т.9.	Західноукраїнські землі в 20 – 30 роках XX ст.	8	4	4	8
Т.10.	Українська еміграція в 1920 – 1930-х рр.	8	4	4	7
Разом:		68	34	34	67

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1.
Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій: особливості соціально-економічного та політичного розвитку (1900 – 1917 рр.)

Тема 1. Економічне піднесення і загострення соціально-національних суперечностей (1900 – серпень 1914 рр.).

Історіографія.

Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій: відмінності в державно-політичній структурі. Особливості національного та релігійного складу населення українських земель в складі імперій. Формування станів і соціальна стратифікація населення України, складання національної буржуазії і становлення підприємництва.

Соціально-економічний розвиток українських земель в Російській та Австро-Угорській імперіях на початку ХХ ст. Монополізація промисловості. Головні галузі господарства: особливості та регіональні відмінності. Роль іноземного капіталу. Розвиток аграрного капіталізму.

Українські політичні партії в підросійській Україні. Їх програмні вимоги та боротьба за національне визволення українського народу. «Самостійна Україна» М. Міхновського. Заснування РУП (1900 р.) і її розкол. Діяльність УНП, «Спілки», УСДРП, УРДП, інших українських політичних об’єднань. Діяльність в Україні загальноросійських політичних партій.

Політичне життя Західної України. Діяльність українських і польських політичних партій. Українські фракції в австрійському парламенті та Галицькому сеймі. Зростання українських організацій в Галичині («Січ», «Сокіл», «Пласт»). Основні політичні угрупування: Національно-демократична партія; Соціал-демократична партія; Католицько-руський союз.

Опозиційний рух інтелігенції, студентської та учнівської молоді. Виступи робітників і селянства. Опозиція ліберальної інтелігенції. Вчительський, студентський і учнівський рухи.

Революційні події в 1905 – 1907 рр.: виступи солдатів, моряків, робітників, селян, інтелігенції, студентів, учнівської молоді. Вплив революції на активізацію національно-визвольного руху: зародження масової української преси. «Хлібороб», «Громадська думка», «Рада» та ін. Є.Чикаленко. Видавнича діяльність. Створення "Просвіти", українських клубів тощо.

Українська думська громада у I та II Державних думах: її політична

платформа. Українські фракції в австрійському парламенті та галицькому сеймі. Суспільно-політична думка: обґрунтування ідеї української національної державності.

Становище України після поразки революції 1905 – 1907 рр. Третьочервневий переворот і посилення політичної реакції в країні. Репресії проти українства – закриття українських інституцій, часописів, переслідування національно-свідомих українців. Створення ТУП (1908 р.). М.Грушевський, С.Єфремов.

Тема 2. Україна в роки Першої світової війни (1914 – початок 1917 рр.).

Історіографія.

Причини, початок і характер Першої світової війни: Україна в планах різних військово-державних блоків. Головні воєнні дії на Південно-Західному фронті у 1914 р. Хід воєнних дій у 1915 – 1916 рр. на території України. Участь у воєнних діях легіону Українських січових стрільців. Перші збройні сутички загонів УСС з російськими військовими частинами на Ужоцькому перевалі. Бої на Маківці (29.04. – 2.05.1915 р.), під Галичем (28.07.1915 р.), на Лисоні.

Розстановка суспільно-політичних сил в українському національному русі: діяльність революційної соціал-демократії в роки війни. Створення Головної Української Ради (1.08. 1914 р.), СВУ (4.08. 1914 р.), Української Боєвої Управи (6.08.1914 р.). Їхні програми, члени, діяльність.

Репресії російського та австро-угорського урядів проти українського населення західноукраїнських земель.

Вплив війни на соціально-економічні та національно-політичні процеси розвитку українського суспільства. Кризові тенденції в аграрному секторі економіки. Загострення суперечностей у промисловості і торгівлі. Наростання страйкової боротьби робітників. Селянський рух. Виступи солдатів. Опозиційний рух учнівської молоді. Політичні та соціально-економічні процеси на етнічних українських землях у складі Австро-Угорщини.

Тема 3. Революційний рух і державне будівництво часів Центральної Ради (березень 1917 – квітень 1918 рр.)

Історіографія Української революції 1917 – 1921 рр.

Територія і населення України напередодні 1917 р. Лютнева революція в Росії та її вплив на Україну. Піднесення українського національно-визвольного руху після повалення самодержавства. Політичні партії, їх програмні вимоги. Розбіжності між українською і російською революційною демократією.

Національна ідея і федералізм. Утворення Української Центральної Ради, її національний, соціальний та партійний склад. Постать М.Грушевського. Виникнення вільнокозацького руху.

Утворення та діяльність Рад: більшовизація Рад як спосіб їх протиставлення парламентській республіці. Наростання революційного руху навесні – влітку 1917 р. Боротьба за автономію України і політика загальноросійських партій. Формування української державності. Всеукраїнський національний конгрес.

Піднесення національно-визвольного руху: природа, характер, рушійні сили. Початок українізації армії. І Український військовий з'їзд. Створення Генерального військового комітету. І Універсал Центральної Ради (10 червня 1917 р.). Створення Генерального секретаріату. Його склад, функції. В.Винниченко. Комітет Центральної Ради (Мала Рада). Поглиблення процесу українського державотворення. Фактична леґітимізація української автономії. ІІ Універсал Центральної Ради (3 липня 1917 р.). «Тимчасова інструкція Генеральному секретаріату Тимчасового уряду на Україні». Послаблення позиції Центральної Ради.

Формування збройних сил Української Центральної Ради. Спроба проголосити повну державну самостійність України українськими націоналістами-самостійниками. Поразка самостійників-націоналістів.

Більшовики і український національно-визвольний рух. З'їзд "поневолених народів" Росії у Києві (21 – 28 вересня 1917 р.). Жовтневий переворот у Петрограді. Утворення Комітету для охорони революції в Україні. Боротьба за владу в Києві. Більшовики і Українська Центральна Рада. Завершення боротьби українських патріотичних сил за державний статус України. ІІІ Універсал (7 листопада 1917 р.). Проголошення Української Народної Республіки (УНР).

Зародження конфлікту Української Центральної Ради з Раднаркомом Росії. Вибори до Всеросійських установчих зборів в Україні. Підготовка Центральною Радою виборів до Українських установчих зборів. Ультиматум Раднаркому Росії Українській Центральній Раді. Війна Радянської Росії проти УНР. Наступ більшовицьких військ на Лівобережжі. Робота І Всеукраїнського з'їзду Рад у Києві. І Всеукраїнський з'їзд Рад у Харкові. Проголошення радянської влади в Україні. Народний секретаріат. Його склад. Є.Бош. Радянська державність. ЦВК Рад України. Ю.Медведєв.

Перехід Української революції на самостійницький курс. Проголошення Українською Центральною Радою незалежності УНР. IV Універсал (22-25 січня 1918 р.). Законотворча діяльність Центральної Ради. Пошуки шляхів відмежування від процесів соціалістичної революції в Росії. Активізація більшовиками збройної боротьби проти УНР. Становище на Лівобережній Україні. Хід бойових дій. Героїка і трагедія бою під Крутами. Більшовицьке

повстання в Києві на заводі „Арсенал” та його придушення українськими військами. Взяття міста радянськими військами. Дії більшовиків у місті.

Вихід УНР на міжнародну арену. Брестський мир і Україна: українське питання на переговорах Четвертного союзу і Радянської Росії. Участь делегацій Української Центральної Ради і радянського уряду України у переговорах у Брест-Литовську. Підписання Брест-Литовської угоди УНР з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною і Болгарією. Мирний договір РРФСР з країнами німецько-австрійського блоку.

Початок наступу німецьких та австро-угорських військ на Україну. ІІ Всеукраїнський з’їзд Рад (березень 1918 р.) та його рішення. Створення ЦВК Рад України Надзвичайного комітету оборони. Донецько-Криворізька республіка (ДКР). Таврійська, Одеська і Донська республіки, їхній статус. Ставлення населення до політичних сил в Україні. Кримський похід П.Болбочана.

Повернення Української Центральної Ради до Києва: її взаємовідносини з окупантами. Соціально-економічна політика українського уряду. Статут про державний устрій, права і вольності УНР. Конституція УНР (29. 04. 1918 р.). Кінець Центральної Ради. Місце і роль Української Центральної Ради в модерній історії України.

Тема 4. Українська держава за гетьманування Павла Скоропадського (квітень – грудень 1918 р.).

Історіографія.

Утворення “Української народної громади”. З’їзд земельних власників України. Проголошення П.Скоропадського гетьманом України. Відмінність Української держави від УНР. «Грамота до всього українського народу» і «Закон про тимчасовий устрій України». Внутрішня політика П.Скоропадського. Формування і склад уряду. Політичні партії і гетьманський режим. Збройні сили Української держави. Плани створення регулярної армії. Проблема Чорноморського флоту. Соціально-економічна політика уряду. Відновлення права приватної власності на землю. Поміщицьке та селянське землеволодіння. Господарська розруха у промисловості. Умови праці робітників. Становище профспілок. Безробіття. Здобутки в галузі освіти, науки, культури. Спроба створення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ).

Зовнішньополітичний курс Української держави. Відносини з РРФСР, Кубанню, Доном. Проблема українських кордонів. Бессарабське питання. Стосунки України і Румунії. Кримське питання та його врегулювання. Дипломатична боротьба з Польщею за Холмщину і Підляшшя. Міжнародні зв’язки України. Визнання Української держави. Взаємовідносини з Четвертним

союзом. Позиція Антанти щодо Української держави. Білогвардійці й українська державність: розстановка політичних сил влітку 1918 р. Утворення міжпартійного опозиційного блоку "Український національний союз" (УНС). Відречення гетьмана від гасла самостійності України. Крах гетьманського режиму.

Тема 5. Україна в період Директорії УНР.

Історіографія.

Утворення Директорії, її склад. Початок антигетьманського повстання. Бій під Мотовилівкою. Перехід основних сил гетьманської армії на бік Директорії. Вступ в Київ Корпусу Січових стрільців і Дніпровської дивізії. Офіційне відновлення УНР. С.Петлюра, В.Винниченко. Відносини Директорії з Антантою. Інтервенція країн Антанти на півдні України. Боротьба проти антантівських військ. Внутрішня політика Директорії. Особливості політики урядів В.Чеховича (з 26 грудня 1918 р.), С.Остапенка (з 13грудня 1919 р.), Б.Матроса (з 9 квітня 1919р.), І.Мазепи (з 27 серпня 1919 р.), В.Прокоповича (з 26 травня 1920 р.) та А.Лівицького (з 16жовтня 1920 р.).

Директорія і українські політичні партії. Проголошення Акту соборності українських земель 22 січня 1919 р. Трудовий конгрес України. Трудові ради селянських і робітничих депутатів. "Збільшовичення" військ Директорії. Українське питання на Паризькій мирній конференції. Версальський мирний договір та його наслідки для України.

Друга війна Радянської Росії проти УНР. Проголошення Тимчасового робітничо-селянського уряду України 28 листопада 1918 р. Оголошення Директорією війни Радянській Росії 16 січня 1919 р. Наступ радянських військ. Захоплення ними Києва 5 лютого 1919 р. Союз Директорії з Антантою. Реорганізація Директорії. Війна українських армій на два фронти – проти денікінців і більшовиків на Правобережжі. Об'єднання Армії УНР і УГА. Взяття Києва.

Отаманський рух в Україні. «Заколоти» отаманів Оскілка і Болбочана. Білогвардійський окупаційний режим. Війна армії УНР з Денікіним. Махновці в денікінському тилу. "Чотирикутник смерті". Наростання внутрішньої нестабільності УНР. Ліквідація українсько-білогвардійського фронту. Листопадова катастрофа 1919 р. Союз С.Петлюри і Ю.Пілсудського. Варшавська угода 1920 р. Боротьба за Україну у 1920 р. Перший Зимовий похід армії УНР під проводом М.Омеляновича-Павленка (6 грудня 1919 – 5 травня 1920 рр.) по тилах більшовицьких військ і денікінців. Дії петлюрівських військ під час радянсько-польської війни (1920 р.). Ліквідація опору патріотичних сил на Правобережжі. Перехід армії УНР через Збруч на територію Польської держави.

Повстанський рух 1920—1921 рр.

Відновлення радянської влади в Україні в 1919 р. Головні напрями державотворення. Утворення Раднаркому. Х. Раковський. Ревкоми. Комбіди. Ради. III Всеукраїнський з'їзд Рад та його рішення. Г.Петровський, Л.П'ятаков. Прийняття Конституції УСРР. Конституційне оформлення радянської влади в Україні.

Політика воєнного комунізму. Червоний терор в Україні. Аграрна програма більшовиків. Продовольча розкладка. Підходи до вирішення національного питання. Соціально-економічні перетворення в промисловості.

Селянські повстання проти більшовицького режиму. Н.Махно, М.Григор'єв (Н.Серветник), Зелений (Д.Терпило). Розклад Червоної армії, падіння радянської влади. Причини поразки більшовиків в Україні в 1919 р. Радянсько-польська війна. Діяльність Галревкому. Галицька Соціалістична Радянська Республіка (1920 р.). Ризький мирний договір Польщі з РРФСР і УСРР 18.03.1921 р. Другий зимовий похід армії УНР (Листопадовий рейд) під проводом Ю.Тютюнника (4 – 29.листопада 1921 р.). Базар. Місце Директорії УНР в національній історії.

Тема 6. Західноукраїнська Народна Республіка

Історіографія.

Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях. Розпад Австро-Угорщини. (1918 р.). Створення у Східній Галичині Української Національної Ради 18 жовтня 1918 р. Її склад, програми, діяльність. Д.Вітовський і підготовка збройного повстання в Галичині. Листопадова національно-демократична революція. Проголошення ЗУНР 13 листопада 1918 р. Є.Петрушевич. Створення Української Галицької Армії (УГА). Війна з Польщею. Окупація нею українських земель. Загарбання Буковини і Хотинщини Румунією. Хотинське повстання 28 січня 1919 р. у Північній Буковині. Включення Закарпаття до Чехословаччини. Західноукраїнське питання на міжнародній арені. Проголошення акту злуки УНР та ЗУНР 22 січня 1919 р. у Києві. Відносини між УНР і Західною областю УНР (ЗО УНР). Державний лад ЗУНР: вищі органи влади і управління, місцеві органи влади. Законодавча діяльність ЗУНР. Розвиток української науки, освіти, культури. Причини падіння ЗУНР.

Модуль 2.
Радянська Україна в 1920 – 1930-х рр.

Тема 7. УСРР в роки нової економічної політики (1921 – 1928 рр.)

Історіографія.

Міжнародне становище УСРР на початку 20-х рр. Зовнішня політика УСРР. Міжнародні угоди Української СРР.

Незалежність Радянської України: форма і суть. Резолюція VIII Всеросійської партконференції "Про Радянську владу на Україні". Радянське будівництво. Діяльність Всеукрревкому і його органів на місцях. Утворення Раднаркому УСРР і ВУЦВК. Ліквідація багатопартійності та встановлення однопартійності в Україні. Поглинення боротьбистів. В.Блакитний, О.Шумський. КП(б)У та інші політичні партії.

Внутрішне становище УСРР. Соціально-економічний розвиток республіки. Україна в плані ГОЕЛРО. Голод 1921 – 1923 рр. Міжнародна допомога голодуючим. Господарча і політична криза в Україні на початку 20-х рр. Селянські повстання та боротьба з ними.

Запровадження нової економічної політики. Суть і значення НЕПу. Відбудова господарства республіки на засадах НЕПу. Відродження ринку. Ринок праці і проблема безробіття. Економічні методи управління. Пожвавлення економічного життя у промисловості. Відбудова сільського господарства. Створення єдиної системи кооперації. Соціальні наслідки аграрних перетворень. Хлібозаготівельна криза 1928 р. Згортання НЕПу в 1927 – 1928 рр.

Взаємовідносини Української СРР з РРФСР та іншими радянськими республіками. Договірна федерація. Договір між РСФРР та УСРР від 28 грудня 1920 р. Боротьба в партії і суспільстві стосовно шляхів національно-державного будівництва. Позиція українських партій щодо створення єдиної радянської держави. Позиція КП(б)У з питання створення СРСР. Утворення СРСР і подальше обмеження суверенітету УСРР. Всеукраїнський з'їзд Рад та його рішення (14 грудня 1922 р.). Перший з'їзд Рад СРСР (30 грудня 1922 р.). Союзний договір від 30 грудня 1922 р. Затвердження першої Конституції СРСР (січень 1924 р.). IX Всеукраїнський з'їзд Рад (3 – 10 травня 1925 р.). Затвердження нового тексту Конституції УРСР. Національний принцип в системі адміністративно-територіального поділу. Схема врядування з 1925 р.: центр-округа-район-сільрада.

Політичне життя в республіці в 20-х рр. Політичні партії, їх еволюція. Встановлення політичної монополії КП(б)У. Сприяння керівництва України у досягненні Й.Сталіним лідерства в партії і державі. Бюрократизація партійно-

державних та господарсько-управлінських структур.

Українізація. Її суть, причини, наслідки. Створення умов для національно-культурного розвитку національних меншин. Проведення Л.Кагановичем сталінської національної політики в Україні. Націонал-комунізм. Поява міфу про націонал-ухильництво. Розправа з О.Шумським. Кампанія проти М.Хвильового та М.Волобуєва.

Розвиток освіти і націєтворчий процес. Будівництво радянської школи. Ліквідація масової неписьменності і перехід до загальної обов'язкової початкової освіти. Створення передумов для здійснення семирічного навчання. А.Макаренко. Вища, середня спеціальна, професійно-технічна освіта. Формування нової інтелігенції. Аполітичність і політичність інтелігенції в освітній діяльності. Репресії проти інтелігентів дореволюційної формації.

Всеукраїнська академія наук (ВУАН). С.Єфремов, А.Кримський. Повернення М.Грушевського. Приїзд з еміграції інших діячів культури. Партійний і державний контроль в сфері науки. О.Богомолець, М.Василенко, Д.Заболотний, Ю.Кондратюк, М.Стражеско, Д.Яворницький та інші.

Особливості відродження української літератури і мистецтва. Уніфікація творчих організацій, спілок, угрупувань і мистецьких течій. Ідеологізація художньої творчості. М.Вороний, П.Тичина, М.Хвильовий, Г.Верьовка, І.Їжакевич, М.Бойчук, Л.Курбас, Д.Ревуцький, Б.Лятошинський та інші.

Становище церкви. Створення УАПЦ (жовтень 1921 р.). Митрополит В Липківський.

Тема 8. Україна на етапі утвердження тоталітарного режиму (1929 – 1939 рр.). Голодомор 1932 – 1933 рр.

Історіографія.

Господарська і суспільно-політична криза кінця 20-х рр. Відмова від НЕПу і перехід до адміністративно-командних методів управління. Зміни в управлінській системі з вересня 1930 р.: центр-район. Адміністративно-територіальні зміни впродовж 1932 – 1939 рр.

Політична боротьба щодо шляхів і методів здійснення індустріалізації. Основні завдання першої п'ятирічки в галузі індустріального розвитку України. Місце УРСР у створенні індустріального потенціалу СРСР. Формування централізованої моделі управління економікою. Створення монопольно-державної економіки СРСР. Напівколоніальний характер економіки України.

Репресії проти господарників і спеціалістів. "Шахтинська справа". Причини репресій. Виробничі змагання. Ізотовський рух. Стаханівський рух. Будови перших п'ятирічок в Україні. Кінець національної економіки республіки. Підсумки індустріального зростання. Галузева структура промисловості.

Співвідношення між промисловістю групи “А” і групи “Б”.

Соціальна ціна технічної реконструкції 20 – 30-х рр. Українське село наприкінці 20-х рр. Поворот до соціальної колективізації. Хлібозаготівельна криза 1929 р. Позбавлення селян власності. Ставлення селянських мас до колективізації. Розселянювання України в процесі колективізації. Створення так званої “кооперативно-колгоспної власності”. Проблема “куркуля”. Перша хвиля експропріації селянських господарств. “Ліквідація куркульства як класу”. Масові репресії на селі. Доля розкуркулених селян. Деградація сільськогосподарського виробництва. Завершення колективізації. Отримання коштів для індустріалізації. Командні методи управління. Продрозкладка з колгоспів та індивідуальних господарств. Трагічні наслідки колективізації.

Український Геноцид в сучасній історичній науці.

Голодомор 1933 – 1933 рр. Зимові хлібозаготівлі 1931 – 1932 рр. Замовчування становища в сільському господарстві. Поставки хліба за кордон. Голодомор в Наддніпрянщині і Західна Україна. Позиція країн Заходу стосовно голодомору в УРСР.

Національно-політичні аспекти голодомору. Соціально-демографічні наслідки голодомору. Колгоспи в системі командної економіки. Припинення політики комуністичного штурму. Скасування продрозкладки. Політвідділи МТС, колгоспів і радгоспів. Хлібопостачання колгоспного селянства у роки другої п’ятирічки. Підсумки і наслідки.

Соціальна структура населення УРСР. Ув’язнені в таборах як соціальна група. Національний склад населення України. Політична структура. Демократизація суспільства: міфи і реальність. Завершальний етап формування тоталітарно-бюрократичної системи. Наростання централізаторських тенденцій в СРСР і обмеження політичних прав УРСР. Згубний вплив адміністративно-командної системи на суспільно-політичне і духовне життя. Обмеження влади Рад. Нова Конституція СРСР і УРСР. Адміністративно-територіальні зміни. Конституційно-правове оформлення тоталітарного державного ладу України. Проголошені і реальні права і свободи громадян. Бюрократизація всіх сторін життя суспільства. Деформація правоохоронних структур і перетворення їх на каральні органи. Квазі-правові форми і засоби карального механізму держави. Ідеологічні конструкції сталінського режиму.

Централізаторська лінія в національному житті. Злочини Сталіна проти українського народу. Кампанія проти М.Скрипника. Згортання політики коренізації. Репресії проти інтелігенції, серед партійних, комсомольських, радянських і воєнних кадрів.

Проблема життєвого рівня народу. Встановлення жорсткого режиму економії. Ліквідація безробіття. Зрушення у виконанні соціальних програм.

Гарантування мінімуму благополуччя. Негативний вплив культу особи на морально-психологічну атмосферу в республіці. Ідеологізація й одержавлення сфери культури, науки і освіти.

“Наступ на культурному фронті”. Кінець українізації. Запровадження в школах України обов’язкової російської мови. Уніфікація навчальних програм. Новий український правопис.

Підготовка дипломованих спеціалістів. Недовіра до інтелігенції старої і нової генерацій. Масові репресії проти діячів науки і культури, судові процеси над міфічними організаціями “Спілка визволення України” (СВУ), “Український національний центр” (УНЦ), “Українська військова організація” (УВО), “Блок Українських націоналістичних партій” та іншими. Репресії проти вчених. Розгром школи М.Грушевського.

Особливості розвитку літератури, мистецтва, музики та театру. “Розстріляне відродження”: М.Хвильовий, М.Яловий, Г.Косинка, М.Куліш, Л.Курбас, Є.Плужник, І.Багряний, В.Підмогильний, Б.Антоненко-Давидович, У.Самчук, І.Ірчак, О.Досвітній та інші. Суперечності у мистецтві. Новий етап у музичному житті. Театр. Образотворче мистецтво і кіномистецтво. Деформуючий вплив культу особи на розвиток ідеології і культури. Держава і релігійні об’єднання. “Антирелігійний фронт класової боротьби”. Становище церкви в Україні. Заборона УАПЦ.

Модуль 3.
Західноукраїнські землі в складі європейських держав та українська еміграція в 1920 – 1930-х рр.

Тема 9. Західноукраїнські землі під владою іноземних держав (20 – 30-ті рр.)

Політико-правовий статус Східної Галичини, Західної Волині, Північної Буковини і Закарпаття під владою Польщі, Румунії та Чехословаччини. Адміністративно-територіальний устрій.

Соціально-економічне становище Західної України в умовах окупації. Масове безробіття. Страйкова боротьба в селах і містах. Становище української інтелігенції. Демонстрації протесту. Пацифікація 1930 р. Режим санації. Друга хвиля еміграції українців в Америку, Африку та Австралію.

Суспільно-політичне життя. Діяльність політичних партій та їх програми. Представництво політичних партій у парламенті. Створення Української військової організації (УВО) (1920 р.). Є.Коновалець. І Конгрес українських націоналістів (28 січня – 3 лютого 1929 р.). Створення Організації українських націоналістів (ОУН). Її програма та організаційна структура. Інтегральний

націоналізм. Д.Донцов. Основні ідеї праці “Націоналізм” (1926 р.). ОУН і революційно-визвольний рух на західноукраїнських землях (В.Тимчий-Лопатинський, Б.Кравців, Ю.Голованівський, Б.Гнаткович, Б.Кордюк, С.Бандера, Л.Ребет, І.Тураш). Політичні процеси проти членів ОУН.

Еміграція провідних представників західноукраїнської інтелігенції до УРСР в період українізації та їх загибель (М.Лозинський, А.Крушельницький, С.Рудницький).

Культурно-просвітницький рух. Економічні, профспілкові, спортивні і дитячі товариства (“Сокіл”, “Луг”). Їх діяльність. Освіта. Таємний Львівський університет (1921-1925). Відкриття Греко-католицької богословської академії у Львові (1928) і її діяльність. НТШ. Діяльність товариства «Просвіта». Діяльність «Червоної калини» (1921-1939) та інших українських видавництв. Преса. Греко-католицька церква на західноукраїнських землях. Митрополит А.Шептицький.

Українські землі під Румунією. Розселення. Румунізація українського національно-культурного життя. Націоналістичний рух (І.Григорович, О.Зибачинський, Д.Квітковський).

Українські землі під владою Чехословаччини. Розстановка політичних сил. Мюнхенська змова чотирьох держав (1938 р.) і доля Закарпаття. Спроба розбудови карпатсько-української держави (А.Бродій, А.Волошин). “Карпатська Січ”. Воєнна окупація Закарпаття Угорщиною. Проголошення самостійності Карпатської України.

Західнокарпатська література. Письменники: С.Тудор, П.Козанюк, І.Вільде. Музика. Композитори: С.Людкевич, М.Колесса, А.Кос-Антольський та інші.

Тема 10. Українська еміграція в 1920 – 1930-х рр.

Українська еміграція на Захід і створення там осередків українського політичного, наукового і культурного життя. Життя в таборах для інтернованих вояків Галицької та Дієвої армій. Українські емігрантські табори та об’єднання, політичні партії. Уряд УНР в екзилі. Створення Головної Української еміграційної ради на чолі з О.Лотоцьким (1929 р.). Заснування комітету дружби народів Кавказу, Туркестану і України на чолі з О.Шульгіним (травень 1934 р.). Терор органів ДПУ – НКВС проти керівників української політичної еміграції. Вбивство С.Петлюри (26травня 1926 р.) і Є.Коновальця (23 травня 1938 р.). Другий Великий збір українських націоналістів у Римі і обрання провідником ОУН А.Мельника (27 травня 1939 р.). Поглиблення розбіжностей в ОУН.

Боротьба українських політичних партій та угруповань за вплив на діаспору. Активізація політичного життя української еміграції в 20-30 рр. Створення Союзу українських робітничих організацій США (1924 р.). Заснування Союзу українок США (1925 р.) та Канади (1926 р.). Їхня діяльність. Збір українською

еміграцією коштів у фонд допомоги визвольній боротьбі населення Західної України.

Національно-культурне життя українських емігрантів. Створення і діяльність українських вищих навчальних закладів в у Відні, Празі, Подєбрадах. Діяльність студентських громад. Заснування Музею визвольної боротьби України в Празі (1925). Заснування українських наукових інститутів у Берліні (листопад.1926р.) і Варшаві (1930). О.Архипенко, О.Кошиць. Українська емігрантська періодика. В.Сікорський.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ СТУДЕНТІВ

Тема 1. Економічне піднесення і загострення соціально-національних суперечностей (1900 – серпень 1914 рр.)

семінарське заняття – 2 години

1. Характерні риси економічного розвитку України.
Соціальна структура українського суспільства на початку ХХ ст.
2. Створення та діяльність політичних партій в Україні.
3. Революційні події і національно-визвольний рух в Україні 1905 – 1907 рр.
4. Особливості проведення столипінської аграрної реформи в Україні.
5. Діяльність українців в Державних Думах.

Джерела:

1. Багатопартійна українська держава на початку ХХ ст. Програмні документи перших українських політичних партій. – К., 1992.
2. Дорошенко Д. Мої спомини про давнє минуле. – К., 2006.
3. Самостійна Україна: Зб. програм українських політичних партій початку
4. ХХ ст. – Тернопіль, 1991.
5. Україна в ХХ столітті: Збірник документів і матеріалів (1900 – 2000). – К., 2000.
6. Українські політичні партії кінця ХІХ – початку ХХ ст. Програмові і додаткові матеріали. – К., 1993.
7. Чикаленко Є. Спогади. – К., 2003.

Література:

1. Борисенко В., Непорожня Г. Суспільно-політична діяльність учителів і учнівської молоді України в 1899 – перша половина 1907 рр. – К., 2002.
2. Бочаров В. Ліквідація общинного землекористування в Україні (1906 – 1917 рр.) // Наука. Релігія. Суспільство. – 2005. – № 2. – С. 3 – 9.
3. Голобуцький В. Економічна історія Української РСР. Дожовтневий період. – К., 1970.
4. Горбань Т. Ідея соборності в українській суспільно – політичній думці першої чверті ХХ ст. // УІЖ. – 2005. – № 6. – С. 95 – 102.

5. Гошуляк І. Зародження й розвиток ідеї соборності в українській суспільно-політичній думці дореволюційного періоду // Історичний журнал – 2004. – № 6 – 7. – С. 71 – 89.
6. Демуз І. Українське питання в Державних Думах Російської імперії на початку ХХ ст.: радянська історіографія // Часопис української історії. – 2007. – № 6. – С. 42 – 47.
7. Еберхард Пьотр Зміни національної структури населення України в ХХ ст. – Варшава, 2006.
8. Ігнатова Л. Аграрна реформа П.А. Столипіна та її здійснення в Україні (1906 – 1914 рр.). – Автореф. дис... канд. іст. наук.– К., 2002.
9. Каппелер А. Росія як поліетнічна імперія. – Львів, 2005.
10. Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі ХІХ – ХХ ст.: соціально-політичний портрет. – К., 1990.
11. Ковальчик Р. Інвестиції у важку промисловість Донецько-Придніпровського району до 1914 р.: інноваційний розвиток в умовах державного протекціонізму // УІЖ. – 2010. – № 6. – С. 73 – 89.
12. Лисяк-Рудницький І. Український національний рух напередодні першої
13. Меша В. Українське національне відродження 1905 – 1914 років. Історіографія проблеми. – К., 2004.
14. Михальський І. До мемуарів діячів національно-визвольного руху України кінець ХІХ – початок ХХ ст. // Пам’ять століть. – 2003. – № 5. – С. 96 – 106.
15. Наумов С.О. Український політичний рух на Лівобережжі (90-ті роки ХІХ ст. – лютий 1917 р.) – Харків, 2006.
16. Ніколаєва Т.М. Соціокультурна характеристика підприємців України (1861 – 1914 рр.). // УІЖ. – 2011. – № 3. – С. 95 – 107.
17. Павко А. Політичні партії, організації в Україні: кінець ХІХ – початок ХХ ст.: зародження, еволюція, діяльність, історична доля. – К., 1999.
18. Реєнт О. Революційні та соціальні рухи трудящих мас України // УІЖ. – 2005. – № 4. – С. 89 – 107.
19. Реєнт О. Україна в імперську добу (ХІХ – початок ХХ ст.). – К., 2003.
20. Робітничий рух на Україні. Збірка документів і матеріалів. – К., 1987.
світової війни // Лисяк Рудницький І. Історичні есе. – Т. 1. – К., 1994. –С. 471 – 483.
21. Турченко Г.Ф. Національні і територіальні тенденції в Україні напередодні Першої Світової війни // Наукові праці історичного факультету ЗДУ. – 2002. – Вип. XV. – С. 53 – 70.
22. Турченко Г.Ф. Соціальний потенціал українського державотворення

напередодні Першої Світової війни // Наукові праці історичного факультету ЗДУ. – 2002. – Вип. XIV. – С. 72 – 97.
23. Шаповал Ю. Україна XX ст.: Особи та події в контексті історії. – К., 2001.

Тема 2. Україна в роки Першої світової війни (серпень 1914 – початок 1917 рр.)

семінарське заняття – 2 години

1. Плани держав Антанти і Троїстого союзу щодо України.
2. Перебіг воєнних дій на території України. Участь у них українських національних формувань.
3. Антиукраїнська політика російської та австро-угорської адміністрації на західноукраїнських землях.
4. Ставлення представників українського національного руху до війни.
5. Вплив Першої світової війни на соціально-економічні та національно-культурні процеси в Україні.

Джерела:

1. 1.Добржанський О., Старик В. Змагання за українську державність на Буковині (1914 – 1921 рр.): док. і матеріали. – Чернівці, 2009.
2. Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє минуле (1914 – 1920). – К., 2007.
3. Велика війна 1914-1918рр. і Україна: мовою документів і свідчень.-К., 2015.
4. Україна в XX столітті: Збірник документів і матеріалів (1900 – 2000). – К., 2000.

Література:

5. Адамовський В. Депортація населення з українських земель напередодні і в роки Першої світової війни // Історія України. – К., 2004
6. Брусилов А. Мои воспоминания // Военно-исторический журнал. – 1989. – № 10, 12.
7. Велика війна 1914 – 1918 рр.: Україна. У двох книгах. – Кн. 1. Історичні нариси. – К., 2014.
8. Волковинський В. Бойові дії на українських землях у роки Першої світової війни // Проблеми історії України. – 2003. – Вип. 4. – С. 52 – 69.

9. Головко О. Апарат управління фінансами Російської імперії на українських землях у роки Першої світової війни // Право України. – 2005. – № 3. – С. 129 – 131
10. Головченко В., Солдатенко В. Українське питання в роки Першої світової війни. – К., 2009.
11. Грушевський М. Новий період історії України за роки від 1914 до 1919. – К., 1992.
12. Загребельна Н. Допомога громадських організацій Південно-Західного фронту в роки Першої світової війни (1914 – 1918 рр.) // Історія України. – 2003. – С. 92 – 116.
13. Зорик А. Политические партии России и Украины в годы Первой мировой войны (1914 – февраль 1917 гг.). – Х., 2002.
14. Історія січових стрільців: військово-історичний нарис. – К., 1992.
15. Кривець Н. Українсько-німецькі взаємини наприкінці Першої світової. війни // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. – К., 2004. – Вип. 13. – С. 27 – 42.
16. Кураєв О. О.. Українська проблема у політиці Берліна та Відня у Першій світовій війні (1914 – 1918). – К., 2006.
17. Литвин М., Науменко К. Українські січові стрільці. – К., 1992.
18. Литвин М., Науменко К. Військова еліта Галичини. – Львів, 2004.
19. Лібер Ю. Тотальні війни. Творення модерної України в 1914-1954 роках. – Х., 2019.
20. Монолатій І. Українські легіонери. Формування та бойовий шлях Українських Січових стрільців 1914 – 1918. – К., 2008.
21. Перша Світова війна і слов'янські народи. – К., 1998.
22. Попик С. Українці в Австрії, 1914 – 1918 рр.: австрійська політика в українському питанні періоду Великої війни. – К.; Чернівці, 1999.
23. Реєнт О. Перша світова війна і Україна. – К., 2004.
24. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). – К., 2003.
25. Реєнт О. Україна в період Першої світової війни: історіографічний аналіз // УІЖ. – 2004. – № 4. – С. 3 – 37.
26. Терещенко Ю., Осташко Т. Український патріот з династії Габсбургів. – К., 2008.
27. Українські Січові Стрільці. – Львів,1991.
28. Шацило В. Первая мировая война 1914 – 1918: факты, документы. – М., 2003.

Тема 3. Революційний рух і державне будівництво часів Центральної Ради (березень 1917 – квітень 1918 рр.)

семінарське заняття – 4 години

Заняття 1.

1. Історіографія історії Української революції.
2. Створення та становлення Центральної Ради (березень – жовтень 1917 р.). Керівний склад. М.Грушевський, В.Винниченко.
3. Відносини Центральної Ради з Тимчасовим урядом. I та II Універсали.
4. Вплив Жовтневого перевороту в Петрограді на Україну. Проголошення УНР.

Заняття 2.

1. Соціально-економічна та культурно-освітня політика Центральної Ради.
2. Відносини УНР і радянської Росії: від спроб порозуміння до воєнних конфліктів.
3. Причини остаточного розриву УНР з радянською Росією. IV Універсал.
4. Брест-Литовський договір між УНР та країнами німецького блоку.
5. Причини політичного краху та історичне значення Центральної Ради.

Джерела:

1. Винниченко В. Відродження нації. – К., 1990. – Ч. 1 – 3.
2. Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє минуле (1914 – 1920). – К., 2007.
3. Мазепа І. (1884 – 1952). Україна в огні й бурі революції 1917 – 1921. – К., 2003.
4. Національні відносини в Україні у XX ст. Збірник документів і матеріалів. – К., 1994. – Кн. 1, 2.
5. Революция на Украине (по мемуарам белых). – К., 1990.
6. Петлюра С. Статті. Листи. Документи. – К., 1999. – Т. III; К., 2006. – Т. IV.
7. Україна в XX столітті: Збірник документів і матеріалів (1900 – 2000). – К., 2000.
8. Українська Центральна рада: Документи і матеріали. У двох томах. – К., 1996, 1997.
9. Український національно-визвольний рух. (березень – листопад 1917): Документи і матеріали. – К., 2003.

Література:

1. Андрусишин Б. У пошуках соціальної рівноваги. Нарис історії робітничої політики українських урядів революції та визвольних змагань 1911 – 1920 рр. – К., 1995.

2. Андрусишин Б., В. Бондаренко Державно-церковні відносини: історія, сучасний стан та перспективи розвитку. − К., 2011.
3. Бондаренко Д. Взаимоотношения Временного правительства и УЦР. – Одесса, 2004.
4. Василік І. Військове міністерство Української Держави (1918): Структура функції // Військово-історичнй альманах. – 2005. – Ч. 1. – С. 4 – 12.
5. Верстюк В. Українська Центральна Рада. – К., 1997.
6. Верстюк В. Українська Центральна Рада: період становлення // УІЖ. – 2007. – № 2. – С. 23 – 46.
7. Гай-Нижник П. УНР та ЗУНР: становлення органів влади і національне державотворення (1917 – 1920 рр.) – К., 2010.
8. Героїка трагедії Крут / упоряд. Сергійчук В. – К., 2008.
9. Грушевський М. Новий період в історії України за роки від 1910 – 1919. – 1992.
10. Грицак Я. Українська революція 1914 – 1923: нові інтерпретації // Страсті за націоналізмом. – К., 2004. – С. 46 – 68.
11. Гусєв В. Падіння Центральної Ради – початок нової сторінки української історії // Історія України. – 2003. – № 19. – С. 1 – 6.
12. Дацків І. Брест 1918: європейський прорив України. – Тернопіль, 2008.
13. Держалюк М. Міжнародне становище України та її визвольна боротьба у 1917 – 1922 рр. – К., 1998.
14. Дорошенко Д. Історія України 1917 – 1923: В 2-х т. – К., 2002. – Т. 1.
15. Захарчук А. Державотворчі пошуки в Україні періоду Ц.Р.: політико-правовий аспект. – Суми, 2003.
16. Копиленко О. Сто днів Центральної Ради. – К., 1992.
17. Кудлай О. Діяльність Народного міністерства внутрішніх справ УНР // УІЖ. – 2005. – № 2. – С. 90 – 104.
18. Кульчицький В. Російська революція 1917 року: новий погляд. – К., 2008.
19. Лисяк-Рудницький І. Четвертий універсал та його ідеологічні попередники // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: [В 2-х т]. – К.: Основи, 1994. – Т. 2. – С. 1 – 27.
20. Любовець О. Українські політичні партії й політичні альтернативи 1917 – 1920 рр. – К., 2005.
21. Матвієнко В. Центральна Рада: федералістська ідея та інтеграційна політика // Пам’ять століть. – 2003. – № 5. – С. 88 – 95.
22. На бій за волю. Перемога через поразки. Україна у війнах і революціях 1914 – 1921років. – Харків, 2016.
23. Нагаєвський І. Історія української держави XX століття. – К., 1993.

24. Плохій С. Великий переділ. Незвичайна історія Михайла Грушевського. – К., 2011.
25. Реєнт О. Більшовизм і українська революція 1917 – 1920 рр. спроба визначення характеру і динаміки соціальних процесів. – К., 1994.
26. Солдатенко В. Ф. Винниченко і Петлюра. Політичні портрети революційної доби. – К., 2007.
27. Солдатенко В. Ф. Україна в революційну добу: історичні есе-хроніки: у 4 т. – Х., 2008. – Т. 1 : Рік 1917.
28. Солдатенко В. Українська революція. Історичний нарис. – К., 1999.
29. Тинченко Я. Українські збройні сили, березень 1917 р. – листопад 1918 р. (організація, чисельність, бойові дії). – К., 2009.
30. Турченко Ф. Турченко Г. Південна Україна: модернізація, світова війна, революція (кінецьXIX – 1921 р.). – К., 2003.
31. Турченко Ф. Турченко Г. Проект «Новоросія» і новітня російсько-українська війна. – К., 2015.
32. Українська революція і державність (1917 – 1920 рр.) – К., 1998.

Тема 4. Українська держава за гетьманування Павла Скоропадського (квітень – грудень 1918 р.)

семінарське заняття – 2 години

1. Прихід до влади гетьмана П.Скоропадського. Створення Української держави.
2. Внутрішня політика П. Скоропадського.
3. Зовнішньополітичний курс Української держави.
4. Позиції Антанти щодо Української держави.

Джерела:

1. Боберський І. Щоденник, 1918 – 1919 рр. – К., 2003.
2. Донцов Д. І. Рік 1918, Київ. – К., 2002.
3. Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє минуле (1914 – 1920). – К., 2007.
4. Скоропадський П. Спомини. – К., 1992; 1997.
5. Україна в ХХ столітті: Збірник документів і матеріалів (1900 – 2000). – К., 2000.

Література:

1. Андрусишин Б. Програмні засади робітничої політики гетьманського

уряду // Наукові записки. Збірник молодих вчених та аспірантів. – К., 1996. – Т. 1. – С. 219–239.
2. Гай-Нижник П.П. Грошова (емісійна) політика уряду Української держави 1918 року // Фінанси України. – 2007. – № 4. – С. 136–145.
3. Гай-Нижник П.П. Державний переворот 29 квітня 1918 р.: причини та перебіг захоплення влади П.Скоропадським. // УІЖ. – 2011. – № 4. – С. 132 – 164.
4. Держалюк М.С. Міжнародне становище України та її визвольна боротьба у 1917–1922 рр. – К., 1998.
5. Захарченко П.П. Селянська війна в Україні: рік 1918. – К., 1997.
6. Любовець О. Політична опора гетьманату П. Скоропадського. – К., 2009.
7. Осауленко Л. Гетьман України П. Скоропадський 29квітня 1918 року – 14 грудня 1918р.: Кн. 1. – Луцьк , 2003. – 587 с.
8. Павленко Ю.В., Храмов О.О. Українська державність у 1917–1919 рр. історико-генетичний аналіз. – К., 1995.
9. Павлюк О.В. Боротьба України за незалежність і політика США (1917–1923). – К., 1996.
10. Папакін Г.В. Павло Скоропадський: патріот, державотворець, людина: Історико-архівні нариси. – К., 2003.
11. Пиріг Р. Я. Гетьманат Павла Скоропадського: між Німеччиною і Росією. – К., 2008.
12. Пиріг Р.Я. Українська гетьманська держава. Історичні нариси. – К., 2011.
13. Пиріг Р.Я. Земельна реформа гетьмана Павла Скоропадського: спроба проведення та причини невдачі // УІЖ. – 2006. – № 3. – С. 68 – 84.
14. Реєнт О.П. Павло Скоропадський. – К., 2003.
15. Солдатенко В. Ф. Україна в революційну добу: історичні есе-хроніки:у 4 т. – Х., 2009. – Т. 2: Рік 1918.
16. Трофимович В. Деякі аспекти державотворення в період Гетьманату Скоропадського // Україна соборна- К., 2005. – Вип. 2. – Ч. 1. – С. 141– 153.
17. Турченко Ф.Г. П.Скоропадський і М.Міхновський 1918 р.: дві моделі державного будівництва // УІЖ. – 2008. – № 4.
18. Церква в Українській державі. Доба Гетьманату. – К., 1997.

Тема 5. Україна в період Директорії УНР.

семінарське заняття – 4 години

1. Падіння гетьманського режиму. Утворення Директорії.
2. Внутрішня політика Директорії.

3. Військова і зовнішньополітична діяльність Директорії:

- Війна з радянською Росією 1918 – 1921 рр.;
- Українсько-білогвардійська війна 1919р.;
- Варшавська угода між УНР та Польщею 1920 р.

4. Окупаційний денікінський режим на Україні.
5. Зимові походи армії УНР

Джерела:

1. Гражданская война на Украине. 1918 – 1920. Сборник документов и материалов: В 3-х т. – К., 1967.
2. Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки 1. 1918 –1920 рр. Док. й матеріали / Відп. ред. Верстюк В.Ф. – К., 2006.
2. Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє минуле (1914 – 1920). – К., 2007.
3. Петлюра С. Статті. Листи. Документи. – К., 1999. – Т. III; К., 2006. – Т. IV.
4. Україна в ХХ столітті: Збірник документів і матеріалів (1900 – 2000). – К., 2000.

Література:

1. Андрусишин Б. Директорія УНР і автокефалія Української Православної церкви // Пам'ять століть. – 2004. – № 5. – С. 4 – 23.
2. Андрусишин Б. У пошуках соціальної рівноваги. Нарис історії робітничої політики українських урядів революції та визвольних змагань 1911 – 1920 рр. – К., 1995.
3. Бойко О.Д. Зміна урядів та урядової політики Директорії УНР у 1919 р. // УІЖ. – 2009. – №6. – С. 35 – 47.
4. Гай-Нижник П. УНР та ЗУНР: становлення органів влади і національне державотворення (1917 – 1920 рр.) – К., 2010.
5. Горак В. Директорія: потенціал і можливості політичного виживання // Україна ХХ ст.: проблеми національного відродження. Збірник наукових праць. – К., 1993.

6. Другий Зимовий похід, або Листопадовий рейд / О. Веремійчик (упоряд.). – К., 2006.
7. Зарецька Т. І. Юзеф Пілсудський і Україна. – К., 2007.
8. Збірник пам'яті Симона Петлюри. (1879 – 1926). – К., 1992.
9. Іванис В. Симон Петлюра – президент України 1879 – 1926. – Дрогобич, 1991.

10. Коваль М. Чисельність армії УНР в Кам’янецьку добу Директорії (червень – листопад 1919р.) у світлі архівних документів // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. – 2007. – Вип. 112. – С. 228 – 234.
11. Коваль Р. Отамани Гайдамацького краю. 33 біографії. – К., 1998.
12. Ковальчук М. Невідома війна 1919р.: українсько-білогвардійське протистояння. – К, 2006.
13. Ковальчук М. Відносини Румунії з урядом Української Народної Республіки в 1919 р. // УІЖ. – 2010. – № 4. – С. 115 – 127.
14. Красівський Орест. Українсько-польські взаємини в 1917–1923 рр. – К., 2008.
15. Лозовий В. Внутрішня та зовнішня політика Директорії УНР. – К., 2005.
16. Лозовий В. Аграрна політика Директорії Української Народної Республіки і її реалізація на Поділлі (1919 р.): Навч.-метод. посібник. – Кам'янець-Подільський, 2004.
17. Марчук П. Українсько-московська війна. 1917 – 1919. – Торонто, 1957.
18. На бій за волю. Перемога через поразки. Україна у війнах і революціях 1914 – 1921років. – Харків, 2016.
19. Притуляк П. Україна і Брестський мир: від підписання до виконання (1917 – 1918 рр.). – К., 2004.
20. Реєнт О. У робітнях історичної науки. – К,1995.
21. Солдатенко В. Винниченко і Петлюра. Політичні портрети революційної доби. – К., 2007.
22. Соловйова В. Українська дипломатія у країнах Центральної Європи (1917 – 1920 рр.). – Донецьк, 2004.
23. Стахів М. Україна в добі Директорії УНР. – Скрентон, 1962 – 1966. – Т. 1 – 7.
24. Турченко Ф. Турченко Г. Південна Україна: модернізація, світова війна, революція (кінецьХІХ – 1921 р.). – К., 2003.
25. Турченко Ф. Турченко Г. Проект «Новоросія» і новітня російсько-українська війна. – К., 2015.
26. Шаповал М. Гетьманщина і Директорія: Спогади. – Нью-Йорк, 1958.
27. Щербатюк В. М. Селянський повстанський рух на Київщині 1917 – 1923 рр.: сучасна історіографія проблеми. // УІЖ. – 2010. – №3. – С. 186 – 204.
28. Яковлів О. Основи Конституції УНР. – Нью-Йорк, 1964.

Тема 6. Західноукраїнська Народна Республіка

семінарське заняття – 2 години

1. Передумови виникнення ЗУНР. Розпад Австро-Угорської імперії та проголошення ЗУНР.
2. Причини Листопадової національно-демократичної революції (1918 р.). Проголошення акту злуки УНР та ЗУНР 22 січня 1919 р.
3. Державотворчі перетворення ЗУНР:
- вищі органи влади і управління;
- місцеві органи влади.
4. Законодавча діяльність ЗУНР.

Джерела:

1. Західно-Українська республіка 1918 – 1923 рр. Документи і матеріали. – Івано-Франківськ, 2001. – Т. 1.
2. Україна в ХХ столітті: Збірник документів і матеріалів (1900 – 2000). – К., 2000.

Література:

1. Васюта І. Національно-визвольний рух у Західній Україні (1918 – 1939 рр.) // УІЖ. – 2001. – № 6. – С. 35 – 64.
2. Великочий В. Джерела до вивчення державного будівництва в ЗУНР. – Івано-Франківськ, 2003.
3. Гай-Нижник П. УНР та ЗУНР: становлення органів влади і національне державотворення (1917 – 1920 рр.) – К., 2010.
4. Геник Л. Ідеї федерації Австрії й ЗУНР// Визвольний шлях. – 2003. – № 1. С. 36 – 45.
5. Гошуляк І. Тернистий шлях до соборності (від ідеї до Акту Злуки). – К., 2009.
6. ЗУНР: досвід державотворення та проекції на сучасність // Історичний журнал. – 2003. – № 3. – С. 89 – 91.
7. Красівський О. ЗУНР, Польща: політика та воєнне протиборство (листопад 1918 – липень 1919 рр.). – Львів, 1999.
8. Красівський О. Східна Галичина і Польща в 1918 – 1923 рр.: Проблеми взаємовідносин. – К., 1998.
9. Лозинський М. Галичина. 1918 – 1921 рр. – Відень, 1922.
10. Малюта О. Органи влади ЗУНР та УНР в екзилі у 20 – 40-ті рр. ХХ ст.: боротьба за національну державність як форму організації повсякденного

життя української еміграції // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. – 2007. – Вип. 12. – С. 287 – 308.
11. На бій за волю. Перемога через поразки. Україна у війнах і революціях 1914 – 1921років. – Харків, 2016.
12. Реєнт О. Проголошення ЗУНР: проблема легітимації. // УІЖ. – 2009. – № 1. – С. 4 – 11.
13. Ситник О. Досвід державного будівництва ЗУНР як вияв прагнення до соборності українських земель // Наука. Релігія. Суспільство. – 2002. – №2.
14. Стахів М. Західна Україна: Нарис історії державного будівництва, збройної та дипломатичної боротьби в 1918 – 1923 рр. У 6 томах. – Скрентон, 1961 – 1988.
15. Стерго П. Карпатсько-Українська держава. – Львів, 1994.
16. Царенко М. Взаємини урядів УНР і ЗУНР 1919р.: погляд В.Винниченка // Наше гасло. – 2004. – № 3. – С. 110 – 112.
17. Чубатий М. Державний лад на західній області Української Народної Республіки. – Львів, 1921.

Тема 7. У СРР в роки нової економічної політики (1921–1928 рр.)

семінарське заняття – 4 години

Заняття 1.

1. Політичне становище та соціально-економічний розвиток Української РСР на початку 20-х років. Перехід до НЕПу.
2. Входження Української РСР до складу Союзу РСР.
3. Політика українізації: суперечливість процесу.

Заняття 2.

1. Встановлення однопартійної системи в радянській Україні
2. Релігійне життя в радянській Україні у 20-х рр. ХХ ст. УАПЦ.
3. Голод 1921–1923 рр. в Україні.
4. Українська культура у 1921–1928 рр. «Розстріляне відродження».

Джерела:

1. Голод 1921 – 1923 років в Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1993.
2. Документи трагічної історії України (1917 – 1927). – К., 1999.
3. Історія української культури: Збірник матеріалів і документів. – К., 2000.
4. Україна в ХХ столітті: Збірник документів і матеріалів (1900 – 2000). – К., 2000.

Література:

1. Волосник Ю. Непманська буржуазія України напередодні зламу НЕПу // Південний архів.Історичні пошуки. – 2007. – Вип. 24. – С. 128 – 136
2. Греченко В., Ярмиш О. Україна в добу "раннього" тоталітаризму (20-ті рр. ХХ ст.). – Харків, 2001.
3. Даниленко В. Українізація: здобутки і втрати (20 – 30-ті рр.) // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. – К., 1992. – Вип. 2.
4. Даниленко В., Касьянов Г., Кульчицький С. Сталінізм на Україні: 20 – 30 рр. – К., 1991.
5. Єфіменко Г. Г. Більшовицький центр і радянська Україна: економічні аспекти національної політики Кремля у 1917 – 1925 рр. // УІЖ. – 2009. – № 2. – С. 96 – 109.
6. Журба М. Селянська кооперація національних меншин України в 20-ті роки ХХ ст. // Вісник київського ін-ту «Слов'ян. Університет». Історія. – 2001. – Вип. 11. С. 30 – 43
7. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиліття (1919 – 1928 рр.). – К., 1996.
8. Кульчицький С. Історичне місце української радянської державності. – К, 2002.
9. Лібер Ю. Тотальні війни. Творення модерної України в 1914-1954 роках. – Х., 2019.
10. Мовчан О. Участь професійних спілок УСРР у боротьбі з бюрократизмом (1920 – 1928рр.) // Проблеми історії України. – 2003. – Вип. 8. – С. 183 – 197.
11. Мовчан О. Голод 1921 – 1923 рр. на Україні // УІЖ. – 1990. – № 10 – 12.
12. Нариси історії української інтелігенції: перша половина ХХ ст. – К., 1994. – Кн. 2.
13. Сергійчук В. "Українізація Росії": Політичне ошуканство українців російською більшовицькою владою в 1923 – 1932 рр. – К., 2000.
14. Сушко О. Непмани: соціально-історичний тип приватних підприємців в УРСР (1921 – 1929рр). – К., 2003.
15. Україна радянська. Ілюзії та катастрофи «комуністичного раю». – К. 2017.
16. Цвілюк С. А. Українізація України: тернистий шлях національно-культурного відродження за доби сталінізму. – Одеса, 2009.
17. Чирко Б. Національні меншини в Україні (20 – 30-ті рр. ХХ ст.). – К., 1995.
18. Шаповал Ю. Україна в 20 – 50 рр. Нариси історії української інтелігенції (перша половина ХХ ст.). – К., 1994.

Тема 8. Україна на етапі утвердження тоталітарного режиму (1929-1939 рр.)

семінарське заняття – 4 години

Заняття 1.

1. Індустріалізація та колективізація в радянській Україні.
2. Селянські виступи і повстання 1930 р.
3. Голодомор 1932 – 1933 р. в сучасній історіографії. Геноцид.
4. Національно-політичні аспекти голоду 1933 р. та соціально-демографічні наслідки голоду для України.

Заняття 2.

1.Політичні процеси в УРСР (СВУ, УНЦ, УВО, БУНП).
2.Відносини церкви й держави у 1929 – 1939 р.
3. Вплив тоталітарної системи на суспільно-політичне та духовне життя в радянській Україні.

Джерела:

1. Голодомор 1932–1933 рр. в Україні: Док. і матеріали/ Упоряд. Р.Я. Пиріг. –К., 2007.
2. Голодомор 1932–1933 років Злочин влади – трагедія народу: Документи і матеріали/ Кол. Упоряд. : В. С. Лозицький (кер.), О. В. Бажан, С. І. Власенко; голова редкол. О. А. Удод. – К., 2008.
3. Голодомор в Україні 1932–1933 років за документами політичного архіву Мінестерства закордонних справ Федеративної Республіки Німеччини / Упоряд. А.І. Кудряченка. – К., 2008.
4.Єфремов С. Щоденники. 1923 – 1929. – К., 1997.
5. «СВУ» Стенографічний звіт судового процесу. – Х., 1931.
6. Колективізація і голод на Україні /1922–1933/. Зб. докум. і матеріалів. – К., 1993.
7. Україна в ХХ столітті: Збірник документів і матеріалів (1900 – 2000). – К., 2000.

Література:

1. Борисенко В. Усні свідчення про геноцид // Пам'ять століть. – 2003. – № 3. – С. 62 – 73
2. Волковинський В. і ін. Християн Раковський: політичний портрет. – К., 1990.

3. Вронська Т. В. Заручники тоталітарного режиму: репресії проти родин "ворогів народу" в Україні (1917–1953 рр.). – К., 2009.
4. Голод 1932 – 1933 років в Україні: причини і наслідки. – К., 2003.
5. Голодомори в підрадянській Україні: праці членів Асоціації дослідників голодоморів в Україні. – К., 2003.
6. Гриневич А. Сталінська «революція з гори» та голод 1933р. як фактори політизації української спільноти // УІЖ. – 2003. – № 5. – С. 50 – 64.
7. Дорошенко М. Особливості та основні етапи формування компартійної номенклатури в УСРР (20 – 30 ті роки ХХ ст.) // Вісник історії. – Київ. – Вип. 65 – 66. – С. 102 – 105.
8. Касьянов Георгій. Danse macabre: голод 1932 – 1933 років у політиці, масовій свідомості та історіографії (1980-ті – початок 2000-х). – К., 2010.
9. Куліш А. Голодомор 1932 – 1933. Причини, жертви, злочинці. – К. – Харків, 2001.
10. Кульчицький С. Голодомор 1932 – 1933: механізми сталінського терору // УІЖ. – 2007. – № 4. – С. 4 – 26.
11. Кульчицький С. Голодомор 1932 – 1933 рр. як геноцид. – К., 2007.
12. Марочко В.І. Сучасна зарубіжна історіографія голоду 1932-1933 рр. в Україні: нова чи стара інтерпретація // УІЖ. – 2006. – №3. – С. 186 – 199.
13. Марочко В. “Торгсин”: золота ціна життя українських селян у роки голоду (1932 – 1933) // УІЖ. – 2003. – № 3. – С. 90 – 102.
14. Марочко В., Хілліг Гьотц. Репресовані педагоги України: жертви політичного терору (1929 – 1941). – К., 2003.
15. Мейс Д. Штучний голод 1933 р. в радянській Україні: що сталося й чому? // УІЖ. – 2007. – № 1. – С. 185 – 200.
16. Нікольський В. Репресивна діяльність органів державної безпеки СРСР в Україні (кінець 1920-х – 1950рр.). Історико-статистичне дослідження. – Донецьк, 2003.
17. Норман М. Наймарк Геноциди Сталіна. – К, 2011.
18. Підгайний С. Українська інтелігенція на Соловках. Недостріляні. – К., 2008.
19. Свистович С. Взаємодія органів більшовицької влади і громадських обєднань України у процесі здійснення суспільної трансформації(1920-ті – початок 1930-х років) // Наука. Релігія. Суспільство. – 2006. – № 2. – С. 58 – 65
20. Соболь П. Голодомор як специфічний інструмент політичного тоталітаризму // Людина і політика. – 2004. – № 4. – С. 83 – 91.
21. Три голодомори в Україні в ХХ ст.: погляд із сьогодення: Матеріали міжнародної конференції. – К., 2003.

22. Україна радянська. Ілюзії та катастрофи «комуністичного раю». – К. 2017.
23. Шаповал Ю. Україна 20 – 50-х рр.: сторінки ненаписаної історії. – К., 1993.
24. Шаповал Ю. Політичний терор в Україні у 30 – 50-і роки. Стан і перспективи дослідження // Етнополітологія в Україні: Становлення: що далі. – К., 2002.

Тема 9. Західноукраїнські землі в 20 –30 роках XX ст.

семінарське заняття – 4 години

1. Політичне та соціально-економічне становище західноукраїнських земель в умовах польської окупації. Пацифікація.
2. Суспільно-політичне життя: діяльність політичних партій: УНДО, КПЗУ, УВО-ОУН.
3. Діяльність УГКЦ і митрополита А.Шептицького.
4. Політично-правовий статус Північної Буковини під владою Румунії.
5. Українські землі в складі Чехословаччини.

Джерела:

1. Донцов Д. Націоналізм. – К., 2011.
2.Україна в XX столітті: Збірник документів і матеріалів (1900 – 2000). – К., 2000.

Література:

1. Бутко С. Походження засновників Організації Українських Націоналістів: регіональний аспект // Україна соборна: Збірник Наукових статтей. – К., 2005. – Вип. 2. – Ч. 3. – С. 400 – 406.
2. Васюта І. Національно-визвольний рух у Західній Україні (1918 – 1939рр.) // УІЖ. – 2001. – № 6. – С. 35 – 64
3. Вегеш М. Августин Волошин і Карпатська Україна // Дзвін. – 1991. – № 3.
4. Граб О. Тенденції та перспективи культурного піднесення Західної України. І проблема самоідентифікації українців у добу розгортання національного руху (1920-ті роки) // Вісник. ДФКОКІМ. – 2004. – № 3. – С. 76 – 86.
5. Дробот І. Буковинські українці в боротьбі за соборну державність (1920 – 1930-ті рр.). – К., 2002.
6. Качараба С. Еміграція з Західної України (1919 – 1939). – Львів, 2003.

7. Касьянов Г. До питання про ідеологію організації українських націоналістів (ОУН). Аналітичний огляд. – К., 2003.
8. Касьянов Г. Ідеологія ОУН: історико-ретроспективний аналіз // УІЖ. – 2004. – № 1. – С. 29 – 42; № 2. – С. 68 – 82.
9. Кентій А. Українська військова організація (УВО) у 1920 – 1928 рр.: короткий нарис. – К., 1998.
10. Кучерик О. Ґенеза військової доктрини ОУН // Військово-історичний альманах. – 2004. – Ч. 2 (9). –С. 56 – 65.
11. Мірчук П. Нарис історії Організації Українських Націоналістів. – Мюнхен, Лондон, Нью-Йорк. – 1939. – Т. 1.; 1968 – Т. 2.
12. Рубльов О., Черненко Ю. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції. – К., 1994.
13. Смолей В. Польське цивільне і військове аграрне осадництво у Західній. Україні: історико-правовий контекст (1919 – 1939рр.). – Тернопіль. – 2003.
14. Солдатенко В. Галицька армія у Наддніпрянській Україні. – К., 2004.
15. Футала В.П. Суспільно-політичне життя Західної України у 1920 – 1930 -х рр.: стан і перспективи дослідження // УІЖ. – 2008. – №5. – С. 195 – 210.
16. Ходак В. Боротьба ОУН з радянофільством у Західній Україні (1929 – 1934рр.) // Україна соборна. – К., 2005. – Вип. 2. – С. 389 – 394.
17. Яхимович Б. Драма Карпатської України. Події 1938–1939 рр. на Закарпатті. Потреба їх сучасної оцінки // Дзвін. – 1990. – № 11. – С. 84–87.

Тема 10. Українська еміграція в 1920 – 1930-х рр.

семінарське заняття – 2 години

1. Українські емігранти в європейських країнах: чисельність, розміщення, умови перебування.
2. Політична діяльність українців в еміграції.
3. Національно-культурні та науково-освітні центри української еміграції країнах Європи.
4. Діяльність українських емігрантів в США та Канаді.

Джерела:

1. Сучасна українська еміграція та її завдання // Петлюра С. Статті. – К., 1993. – С.231 – 275.
2. Шаповал М. Большевизм і Україна. – Прага, 1926.

3. Шаповал М. Міжнаціональне становище українського народу. – Прага, 1934.

Література:

1. Вагіна О. Освітня діяльність української еміграції в країнах Європи (1918 – 1939). – Запоріжжя, 1999.
2. Віднянський С. Міжвоєнна українська еміграція в Чехословаччині: культурно-громадське і науково-освітнє життя // XII з'їзд славістів. Історія, джерелознавство, культурологія та етнологія слов'янських народів. Доповіді. – К., 1998. – С. 40 – 72.
3. Даниленко О. Українська еміграція Чехословаччині // Етнічна історія народів Європи. – 2010. – №. 10. – С. 37 – 40.
4. Іващенко К.В. Структура політичної системи Чехословаччини та її вплив на діяльність українських емігрантських політичних партій між двома світовими війнами. – К.,1999.
5. Качараба С. Еміграція з Західної України 1919 – 1939. – Львів, 2003.
6. Ковальчук М.А. Симон Петлюра та військова опозиція в армії УНР у 1920 – 1921 р. р. // УІЖ. – 2003. – №3. – С. 97 – 108.
7. Колянчук О. Українська військова еміграція у Польщі (1920 – 1939). – Львів, 2000.
8. Кудрицька І., Срібняк І. Громадсько-політична діяльність української еміграції в Польщі, Чехословаччині та Румунії у міжвоєнному часі (до історіографії проблеми) // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Історія, Економіка, Філософія. – К., 2001. – Вип. 5. – С. 192 – 195.
9. Кушнір В. Українське питання на форумі Ліги Націй (1920 – 1922рр.) // Наукові зошити історичного факультету. – Вип. 1. – Львів, 1997. – С. 92 – 95.
10. Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома Світовим війнами. Частина перша. – Прага, 1942.
11. Павленко М. Українські військовополонені й інтерновані у таборах Польщі, Чехословаччини й Румунії: ставлення влади і умови перебування (1919 – 1924 рр.). – К., 1999.
12. Політична історія України. XX століття: У 6 т. – К., 2003. – Т. 5.
13. Портнов А. Наука у вигнанні: Наукова і освітня діяльність української еміграції в міжвоєнній Польщі (1919 – 1939). – Харків, 2008.
14. Срібняк І. Обеззброєна, але не скорена. Інтернована Армія УНР у таборах Польщі і Румунії (1921 – 1924 р. р.). – Київ - Філадельфія, 1997.

15. Срібняк І. Українці на чужині. Полонені та інтерновані вояки-українці в країнах Центральної та Південно-Східної Європи: становище, організація, культурно-просвітницька діяльність (1919 – 1924 р. р.). – К., 2000.
16. Трощинський В. Міжвоєнна еміграція в Європі як історичне і соціально-політичне явище. – К., 1994.
17. Ульяновська С., Ульяновський В. Українська наукова і культурна еміграція у Чехо-Словаччині між двома світовими війнами // Українська культура. – К., 1993. – С. 477 – 498.

ЗАВДАННЯ ПО САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ

Науково-творча робота студентів на одну із тем:

- Діяльність українських політичних партій в 1917 р.
- Вільнокозацький рух: створення і діяльність в 1917 – 1918 рр.
- Земельне питання в політиці національних урядів в роки Української революції 1917 – 1921 рр.
- Кримський похід П.Болбочана.
- Зимові походи армії УНР.
- Національно-освітня політика національних урядів в роки Української революції 1917 – 1921 рр.
- Земельне питання в політиці національних урядів в роки Української революції 1917 – 1921 рр.
- Політична, військова та культурна еліта в роки Української революції 1917 – 1921 рр.
- Селянські повстання проти більшовицького режиму наприкінці 1920 – на початку 1930 рр.
- Церква і влада в радянській Україні в 1920 – 1930-х рр.
- Діяльність ВУАН в 1920 – 1930-х рр.
- Голодомор 1932 – 1933 рр. в сучасній історіографії.
- Повсякденне життя українського суспільства в радянській Україні 1920-х рр.
- Діяльність товариства «Просвіта» в Галичині в 1920 – 1930-х роках.
- Політична діяльність українців в еміграції в 1920 – 1930-х роках.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Населення та територія українських земель на початку ХХ ст.
2. Адміністративно-політичний поділ українських земель на початку ХХ ст.
3. Соціально-економічне становище українських земель в складі Російської імперії на початку ХХ ст.
4. Соціально-економічне становище українських земель в складі Австро-Угорської імперії на початку ХХ ст.
5. Характерні риси промислового розвитку українських земель в складі Російської та Австро-Угорської імперій на початку ХХ ст.
6. Соціальна структура українського суспільства на початку ХХ ст.
7. Столипінська аграрна реформа: особливості проведення в Україні та наслідки.
8. Створення українських політичних партій в Російській імперії. Їх програмні вимоги та політична діяльність на початку ХХ ст.
9. РУП: створення, діяльність та ідеологічна еволюція. М.Міхновський.
10. Події революції 1905 – 1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад у I та II Державних Думах.
11. Український політичний та національно-культурний рух у 1907—1914 рр. «Українське питання» в III і IV Державних Думах.
12. Роль «Просвіти» в культурно-громадському житті Наддніпрянської України початку ХХ ст.
13. Діяльність політичних, національно-культурних і військово-спортивних організацій на західноукраїнських землях на початку ХХ ст.
14. Причини, початок і характер Першої світової війни. Україна в планах держав Антанти і Троїстого союзу.
15. Воєнні дії на території України в 1914 – 1916 рр. Бойовий шлях Легіону Українських січових стрільців та їхня культурно-освітня діяльність.
16. Антиукраїнська політика російської адміністрації на західноукраїнських землях. Репресії австро-угорського уряду проти українського населення західноукраїнських земель (1914 – 1917 рр.).
17. Ставлення представників української інтелігенції до подій Першої світової війни.
18. Створення та діяльність Союзу визволення України.
19. Політичні партії України в 1917 р. Їх програмні вимоги й діяльність.
20. Піднесення національно-визвольного руху українського народу після повалення самодержавства. Його природа, характер, рушійні сили.

21. Утворення і діяльність Української Центральної Ради (березень – жовтень 1917 р.). М.Грушевський.
22. Створення Генерального Секретаріату, його склад і функції. Комітет Української Центральної Ради. (Мала Рада).
23. Вільнокозацький рух в 1917 – 1918 рр.
24. Переговори представників Центральної Ради і Тимчасового уряду. II Універсал УЦР.
25. III Універсал Української Центральної Ради. Проголошення Української Народної Республіки (УНР).
26. Більшовики і український національно-визвольний рух в 1917 р.
27. IV Універсал Української Центральної Ради. Проголошення незалежності УНР.
28. Проголошення I Всеукраїнським з'їздом Рад у Харкові влади Рад на Україні. Характер радянської державності.
29. Незалежність Радянської України: форма і суть. Резолюція VIII Всеросійської конференції РКП (б) "Про Радянську владу на Україні".
30. Війна Радянської Росії проти УНР. Трагедія під Крутами. Взяття більшовицькими військами Києва.
31. Берест-Литовський мирний договір УНР з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною і Болгарією. Окупація України німецько-австрійськими військами.
32. Державотворча діяльність Української Центральної Ради після свого повернення до Києва. Конституція Української Народної Республіки (29.04.1918 р.).
33. Проголошення П.Скоропадського гетьманом України. Відмінність гетьманської Української держави від УНР.
34. Зовнішньополітичний курс гетьманської Української держави.
35. Соціально-економічна політика гетьмана П.Скоропадського.
36. Українські політичні партії і гетьманський режим. Утворення та діяльність "Українського національного союзу" (УНС).
37. Падіння гетьманського режиму і відновлення УНР. Утворення Директорії.
38. Внутрішня політика Директорії.
39. Зовнішньополітичне становище Директорії. Війна з Радянською Росією. Відносини з Антантою.
40. Отаманський рух в Україні в часи Директорії.
41. Проголошення Акту злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. у Києві. Його історичне значення.
42. Боротьба радянських і українських військ з арміями Денікіна. Білогвардійський окупаційний режим в Україні.

43. Українсько-білогвардійська війна 1919р.
44. Союз С.Петлюри й Ю.Пілсудського. Варшавська угода УНР з Польщею.
45. Перший і другий Зимові походи армії УНР.
46. Радянсько-польська війна 1920 р. Створення та діяльність Галревкому.
47. Ризький мирний договір між Польщею та РСФРР та УСРР від 18.03.1921 р.
48. Відновлення радянської влади в Україні в 1919 р. Прийняття Конституції УСРР.
49. Внутрішня політика Раднаркому УСРР в 1919 р. "Комуністичне" будівництво.
50. Селянські повстання проти більшовицького режиму. Н.Махно, М.Григор'єв, Зелений (Д.Терпило).
51. Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях. Утворення Західно-Української Народної Республіки.
52. Українсько-польська війна 1918 – 1919 рр. Західноукраїнське питання на міжнародній арені.
53. Стан церкви в Україні під час революційних подій. Створення Української Автокефальної Православної церкви (УАПЦ).
54. Підсумки та уроки Української революції 1917 – 1921 рр.
55. Становище УСРР у 1920 р. Державне й господарське будівництво.
56. Шлях більшовицької партії до однопартійності в Україні. Ліквідація партії боротьбистів КП(б)У та інших політичних партій.
57. Політичне та соціально-економічне становище в Україні на початку 20-х рр.
58. Запровадження нової економічної політики. Суть і значення НЕПу.
59. Розвиток народної освіти в Україні в 20-х рр. Ліквідація масової неписьменності. Формування нової інтелігенції.
60. Господарська і суспільно-політична криза 20-х рр. в країні. Селянські повстання та боротьба з ними.
61. Голодомор 1921 – 1923 рр. в Україні.
62. Українізація. Її суть, причини, наслідки. Суперечливість цього процесу.
63. Розвиток освіти. Аполітичність і політичність інтелігенції в освітній діяльності в Радянській Україні 1920 – 1930-х рр.
64. Відродження української літератури і мистецтва в 20-ті рр. ХХ ст. Різноманітність творчих організацій, спілок, угрупувань, течій. Ідеологізація художньої творчості.
65. Розвиток науки в Україні в 20-х рр. Приїзд з еміграції М.Грушевського та інших діячів науки й культури. Посилення партійно-державного контролю у сфері науки.

66. Націонал-комунізм в Україні. Поява в 20-х рр. міфу про націонал-ухильництво. Розправа з О.Шумським, кампанія проти М.Хвильового і М.Волобуєва.
67. Суспільно-політичне життя в республіці в 20-х рр. Зміцнення політичної монополії КП(б)У.
68. Входження Української РСР до складу союзу РСР. Суть новоствореної держави.
69. Адміністративно-територіальні зміни в Радянській Україні 1920 – 1930-х рр.
70. Репресії проти господарників і спеціалістів. “Шахтинська справа”. Причини репресій.
71. Масові репресії більшовицько-радянського режиму щодо діячів української науки й культури. "Розстріляне відродження": література, театр, музика, кіномистецтво.
72. Соціальна ціна технічної реконструкції народного господарства України в 1920 – 1930-х рр.
73. Підсумки індустріального розвитку України в роки перших п’ятирічок.
74. Українське село наприкінці 20-х рр. Поворот до суцільної колективізації. Розселянювання України в процесі колективізації.
75. Політика ліквідації куркульства як класу та її здійснення в Україні.
76. Запровадження колгоспного ладу в Україні. Наслідки колективізації.
77. Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні: причини, суть, наслідки.
78. Національно-політичні аспекти голодомору в Україні 1932 – 1933 рр. Соціально-демографічні наслідки.
79. Церква в радянській Україні 1920 – 1930-х років
80. Завершення формування тоталітарно-бюрократичного режиму в СРСР та його вплив на суспільно-політичне життя республіки.
81. Злочин Сталіна та його оточення проти українського народу. Кампанія проти М.Скрипника. Репресії проти інтелігенції, серед партійних, комсомольських, радянських і військових кадрів.
82. Політичні процеси 30-х рр. в Україні над міфічними організаціями: “Спілкою визволення України” (СВУ), “Українським національним центром” (УНЦ), “Українською військовою організацією” (УВО), “Блоком українських націоналістичних партій” та іншими.
83. Зміни в соціально-класовій структурі суспільства України в 30-ті рр.
84. Кінець українізації. Запровадження в школах України обов’язкової російської мови. Уніфікація навчальних програм.
85. Становище церкви в Україні в 30-ті рр. Заборона УАПЦ. Знищення свободи віросповідання.

86. Суспільно-політичне життя Західної України в умовах польської окупації. Діяльність місцевих українських політичних партій.
87. Політичне та соціально-економічне становище західноукраїнських земель під владою Польщі.
88. Утворення та діяльність організації українських націоналістів (ОУН). Є.Коновалець.
89. Греко-католицька церква на західноукраїнських землях. Митрополит А.Шептицький.
90. Інтегральний націоналізм. Д.Донцов.
91. Українські землі під владою Чехословаччини. Проголошення самостійності Карпатської України.
92. Політично-правовий статус Північної Буковини під владою Румунії. Політика розселення і румунізації українців.
93. Розвиток літератури, музики та інших форм культури на західноукраїнських землях в 20 – 30-ті рр.
94. Причини та особливості еміграції українців за кордон в 1920-х рр.
95. Політична діяльність української діаспори в 1920 – 1930-х рр.
96. Створення та діяльність українських науково-освітніх установ в еміграції в 1920 – 1930-х рр.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ ПРОТЯГОМ СЕМЕСТРУ

Робота на семінарах	Модульна контрольна робота	Науково-творче завдання	Робота на лекціях	Всього балів за роботу протягом семестру	Екзамен	Разом
30	14	10	6	60	40	100

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНАВ ТА ECTS

Шкала оцінювання ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Рейтингова бальна шкала оцінювання
A	Відмінно	5 (відмінно)	90-100
B	Добре	4 (добре)	82-89
C			74-81
D	Задовільно	3 (задовільно)	64-73
E			60-63
FX	Незадовільно	2 (незадовільно)	35-59
F			0-34